

Svar på remiss av betänkandet Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll (SOU 2024:80)

KS-2024-01276-4

Sundsvalls kommun väljer att yttra sig gällande utredningens förslag om en utökad uppgiftsskyldighet. Övriga förslag ligger utanför kommunens ansvarsområden.

Skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska inte omfattas av en utökad uppgiftsskyldighet

Sundsvalls kommun ställer sig positiv till att utredningen bedömt och föreslagit att varken skolan, socialtjänsten eller hälso- och sjukvården ska omfattas av den utökade uppgiftsskyldigheten. Nedan kommenterar Sundsvalls kommun särskilt utredningens förslag kopplat till skolan och socialtjänsten.

Vad gäller skola har barn som inte har rätt att vistas i Sverige rätt till skolgång enligt skollagen, även om beslut om avvisning har fattats. Eftersom barns rätt till utbildning regleras i lag är det också lämpligt att övrig och tangerande lagstiftning understödjer detta. Att införa en uppgiftsskyldighet riskerar, precis som utredningen också understryker, att barn och elever inte får eller vågar gå i skolan. Sundsvalls kommun delar därmed utredningens slutsatser i fråga om att en uppgiftsskyldighet riskerar att underminera barns rätt till utbildning enligt gällande lagstiftning.

Vad gäller socialtjänstens grunduppdrag att ge stöd och skydd till de mest utsatta anser Sundsvalls kommun att det vore mycket olyckligt om individer i behov av detta avstår från att söka hjälp på grund av rädsla för att socialtjänsten ska lämna uppgifterna vidare till verkställande myndigheter. Detta gäller särskilt barn. Sundsvalls

kommun delar därmed även utredningens bedömning att en skyldighet för socialtjänsten att lämna uppgifter om utlänningar till de verkställande myndigheterna riskerar att leda till orimliga effekter för enskilda.

En utökad uppgiftsskyldighet skulle även kunna påverka förtroendet för socialtjänstens verksamhet negativt mer generellt, vilket inte är önskvärt. Förtroende för socialtjänsten är avgörande för att verksamheten ska kunna utgöra sitt uppdrag.

Risk för minskat förtroende och minskad social tillit kvarstår

Samtidigt vill Sundsvalls kommun understryka att även om socialtjänsten, skolan och hälso- och sjukvården inte omfattas av uppgiftsskyldigheten finns en överhängande risk att människor som lever i utsatthet inte kommer att kunna skilja på vilka offentliga aktörer som är undantagna anmälningsplikten. Risken är då stor att dessa människor inte tar kontakt med exempelvis skolan eller socialtjänsten, trots att dessa är undantagna uppgiftsskyldigheten, och att vuxna och barn därmed går miste om sina rättigheter. Det skulle i sin tur riskera att förstärka den utsatthet som dessa människor lever i då de förflyttas ännu längre bort från samhällets skyddsnät. Det därför av stor vikt att regeringen prioriterar åtgärder som stärker människors möjligheter att söka hjälp och stöd utan rädsla.

Avslutningsvis finns också en risk kopplat till om den sociala tilliten i samhället i stort skulle minska och misstänksamheten mellan människor skulle öka, i och med förslaget om uppgiftsskyldighet. Sundsvalls kommun, precis som många andra kommuner, arbetar med social hållbarhet i syfte att bland annat öka tilliten och gemenskapen i samhället. Sverige är också ett land som ligger högt gällande invånarnas tillit till myndigheter. Ett urholkande av den tilliten påverkar enligt forskning också andra välfärdsåtgärder negativt, såsom fysisk och psykisk hälsa, skolresultat, kriminalitet och drogmissbruk.¹

Niklas Säwén
Kommunstyrelsens ordförande
Sundsvalls kommun

¹ Wilkinson, Richard och Pickett, Kate (2011). Jämlikhetsanden: därför är mer jämlika samhällen nästan alltid bättre samhällen (2011).